

TÜRK MUSİKİSİ TEORİK VE UYGULAMALI BİLGİLERİNİN, EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE VERİLEBİLMESİNE İLİŞKİN BİR MODEL ÖNERİSİ

Yrd. Doç. Metin EKE*

İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı

ÖZET

Türk Halk Müziği ve Türk San'at Müziği, Türk halkının duygu ve düşüncelerinin ifadesidir. Her iki müziğimiz de Modal (Makamsal) müziktir.

Birinde Makam adıyla anılan sesler topluluğu, diğerinde "Ayak" olarak isimlendirilmektedir. T.H.M.'deki "Ayak"lar, T.S.M.'deki Makam'larla büyük oranda benzerlikler taşırlar. Örnek verecek olursak;

<i>Yahyalı Kerem Ayağı</i>	-	<i>Hüseyinî Makamı</i>
<i>Garip Ayağı</i>	-	<i>Hicaz Makamı</i>
<i>Düz Kerem Ayağı</i>	-	<i>Karcıgar Makamı</i>
<i>Yanık Kerem Ayağı</i>	-	<i>Nikriz Makamı vb.</i>

Türk Halk Müziği ve Türk San'at Müziği'nde usüller gerek tasnif, gerek yapı ve düzum açısından büyük oranda benzerlikler göstermektedirler. Türk San'at Müziğinde her usülün bir ismi vardır ve o isim, usülün kaç zamanlı olduğunu, mertebesini, düzumünü belirtmektedir. Türk Halk Müziğinde ise usül, rakkamları ile söylenmektedir.

Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği, birbirlerini tamamlayıcı bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Tatbikat ile nazariyat arasındaki fark, bu iki türün farklı yazım ve esaslarla müstakil ele alınmasına ve kullanılmasına neden olmuştur.

Türk Müziği Teorisi ve Solfeji olarak hazırlanacak olan metod kitaplar, T.S.M. ve T.H.M. uzman hocaların disiplinlerarası çalışmalarıyla, T.S.M. Nazariyatı ve solfeji'nin yanı sıra T.H.M. bilgileri de içermelidir. İkisi de Türk halkının duygu ve düşüncelerinin ifadesidir.

Anahtar Sözcükler: Ayak, Makam, Usul, Solfej, Model.

SUMMARY

Turkish Folk Music and Turkish Classical Music are the expression of Turkish people feelings and thoughts. Both are Modal (Makam) musics.

Makam is the name of scale in one of them, Ayak is the name of scale in another. Ayak and Makam are similar, some samples:

<i>Yahyalı Kerem Ayağı</i>	-	<i>Hüseyinî Makami</i>
<i>Garip Ayağı</i>	-	<i>Hicaz Makamı</i>
<i>Düz Kerem Ayağı</i>	-	<i>Karcıgar Makamı</i>
<i>Yanık Kerem Ayağı</i>	-	<i>Nikriz Makamı</i>

Rhythms show some similarities in Turkish Folk Music and Turkish Classical Music about their forms, classification and rhythmic pattern.

* İ.T.Ü. T.M.D.K Öğr. Üyesi

In Turkish Classical Music each rhythm has a name that contains the rhythm speciality.

Rhythms don't have name in Turkish Folk Music. It should be known that they complete each other, and they must be appraised as a whole.

The difference between the theory and practice is the reason of being divided.

Turkish Music Theory and Solfeggio method books must be written by the master Turkish Folk and classical musicians. This method book should contain both of music theory and solfeggio.

Key Words: Ayak, Makam, Scale, Solfeggio, Model.

GİRİŞ

Türk Musikîsi, gerek Modal (Makamsal), gerek sazların çeşitliliği ve buna bağlı olarak yöresellik (tavır) özelliği yüzünden çok zengin bir müziktir.

Yıllardan beri, Türk Sanat Müziği Saray (Enderun) musikîsi, Türk Halk Müziği ise kırsal musikî olarak bilinmektedir.

Hangisi bizim için millîdir. İkisi de Türk halkının özünden meydana çıkmıştır. Birinde “Makam” adıyla anılan sesler topluluğu, diğesinde “Ayak” olarak isimlendirilmektedir.

Makam; Bir dizide durak ve güçlünün önemini belirtmek ve diğ kurallara da bağlı kalmak suretiyle nağmeler meydana getirerek gezinmeye denir.¹

Türk Halk Müziğinde “Ayak” deyimi; dizi ve dizi içindeki seyri, ritmik yapıyı, aranağmeyi, üslup ve tavrı, makamsal yapıyı kapsayan bir deyimdir.²

T.H.M.’deki bu Ayaklar, T.S.M.’deki makamlarla büyük oranlarda benzerlikler taşırlar.

Örnek verecek olursak;

Yahyalı Kerem Ayağı	: Hüseyini Makamı
Garip Ayağı	: Hicaz Makamı
Düz Kerem Ayağı	: Karcığar Makamı
Yanık Kerem Ayağı	: Nikriz Makamı
Muhelif Ayağı	: Segâh Makamı
Tatyan Kerem Ayağı	: Hüz zam Makamı
Misket Ayağı	: Eviç Makamı
Boz lak Ayağı	: Kürdî Makamı
Kalenderi Ayağı	: Sabâ Makamı
Müstezat veya Beşirî Ayağı	: Mahur Makamı

Tarihi seyir içinde makamların halk musikîsinde, besteyi meydana getiren en önemli unsurlardan biri olduğunu kabul etmek icab eder. Gültekin Oransoy “Geleneksel Sanât musikisindeki makam kavramının yerel musikîdeki karşılığıdır” ifadesi ile, makamın yerel musikîdeki ayak terimi ile aynı pozisyonda olduğunu açıklamaktadır.³

¹ İsmail Hakkı Özkan, “Türk Musikîsi Nazariyatı ve Usûlleri”, İstanbul 1990, s.77.

² Nida Tüfekçi, Türk Halk Müziği Bilgileri ders notları, İ.T.Ü. T.M.D.K. 1988.

³ Yakup Fikret Kutluğ, “Türk Musikisinde Makamlar”, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul Aralık 2000, s.505.

Türk Halk müziği eski sanatçılarından Güray Taptık, Yücel Paşmakçı, Nidâ Tüfekçi, Mustafa Özgül, Şemsi Yastıman'ın “Ayak” için düşünceleri; Türk Sanat Müziğindeki makam karşılığıdır.⁴

Türk Müziği ses sistemi içinde T.S.M. ve T.H.M. aynı esaslara sahiptirler. Türk Sanat Müziğinde kullanılan “Koma Sesler” (çeyrek sesler), aynen Türk Halk Müziği'nde de kullanılmaktadır.⁵

Türk Halk Musikîsini incelediğimizde, belli cinslerin, çeşitli şekillerde bölünmüş dörtlü ve beşlilerin oluşturduğu kalıplar üzerinde, belli noktalarda başlamak, gezinmek, duralamak ve karar vermek suretiyle ortaya çıkan bir ezgi yapısıyla karşılaşırız. Türk Halk Musikîsinde kullanılan cinslerde, dörtlü ve beşlilerde ezgi oluşturan aralıkların ise 3 çeşit olduğunu görüyoruz:

- 1- Tam ses aralığı; Sanat Musikîmizde Tanini adıyla anılmaktadır.
- 2- Yarım ses aralığı; Sanat Musikîmizde Bakıyye adını alır.
- 3- Orta boylu aralıklar; Tam sesle yarım ses arasında yer alır.

Bunlar, Türk Sanat Musikîsinde, Mücennep bölgesinde yer alan aralıklardır. Bu üç temel aralığın yan yana gelişi, en küçük üçlüden başlayarak diğer aralıkları oluşturduğu gibi, dörtlü, beşli ve sekizli gibi sınırların çeşitli şekillerde bölünebilmesine imkân verir.⁶

Sadi Yaver Ataman; Halk Müziğini:

- A- Birinci Tip: Safiyetini ve özelliğini korumuş olan asıl Halk Müziği (Kentten uzak yörelerde meselâ dağ köylerindeki türkülerde)
- B- İkinci Tip: Klâsik Sanat müziğinin tesiri altında kalmış olan Halk Müziği (Şehirlerdeki türküler) olarak iki bölümde ele almak ve araştırmak gerekmektedir şeklinde ifade etmiştir.⁷

17.yüzyılda yaşamış olan Ali Ufki Bey'in “Mecmu-i Saz ü Söz” adlı musiki mecmuasından alınan üç halk türküsünü örnek olarak verirken şu hususlara dikkat çekmek zorunludur, diye belirtiyor Doç. Yakup Fikret Kutluğ;

- 1- Her bir türkünün bir makamı vardır. Diğer bir deyişle her biri bir makamdan bestelenmiştir
- 2- Bazen iki makamdan bestelenen, hatta ikiden fazla makamla bestelenen türküler vardır.
- 3- O dönemde de türküler küçük usullerle bestelenmektedir.⁸

Türk Sanat Musikisinde bu güne kadar kullanılagelmiş pek çok makamın özellikleri,

Türk Halk Musikisinde de yer alan yüzlerce türkü de aynen, hattâ bazen harfiyyen bulunmaktadır.

Bu türkülerin, “Ayak”larını ve karşılığı olan makamları, usulleri ile birlikte verecek olursak;

1- Tiridine Bandım	T.H.M. Repertuar Sıra No: 432
Yöre: Tosya-Kastamonu	Müstezat Ayağı - Rast Makamı
	4/4'lük Usül - Sofyan.
2- Gönül Gurbet Ele Varma	T.H.M. Rep.Sıra No: 937
Yöre:Gaziantep	Yahyalı Kerem Ayağı - Muhayyer Makamı
	2/4'lük Usül - Nim Sofyan

⁴ Mehmet Özbek, “Halk Müziğinde Ayak” III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Ankara 1987, s.205-207.

⁵ Erol Sayan, “Müziğimize Dair”, Ankara 2003, s.6.

⁶ Yalçın Tura, “Halk Musikisinde Makam”, III.Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Ankara 1987, s.204-205.

⁷ Yakup Fikret Kutluğ, “Türk Musikisinde Makmalar”, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000, s.506.

⁸ a.g.e., s.506.

3- Şu Yüce Dağların Karı Eridi
Yöre: Silifke-Mut	T.H.M. Rep. Sıra No: 1467
Misket Ayağı-Eviç Makamı
9/8'lik Usül-Rast Aksağı
4- Geline Bak Geline T.H.M.
Yöre: Sivas	Rep.Sıra No: 215
Yahyahlı Kerem Ayağı-Hüseyni Makamı
2/4'lük Usül-Nim Sofyan
5- Estergon Kal'ası
Yöre: Rumeli	T.H.M. Rep.Sıra No: 431
Garip Ayağı-Hicaz Makamı
9/8'lik Usül-Aksak
6- Testi Doldurdum Çaydan
Yöre:Antalya Garip Ayağı	T.H.M.Rep.Sıra No:1177
Zirgüleli Hicaz Makamı
9/8'lik Usül-Aksak
7- Bir Dalda İki Kiraz
Yöre: İstanbul	T.H.M.Rep.Sıra No: 2848
Kalenderi Ayağı-Sabâ Makamı
4/4'lük Usül-Sofyan
8- Zobalarında Guru da Meşe Yanıyor
Yöre: Denizli	T.H.M.Rep.Sıra No:2261
Yanık KeremAyağı-Nikriz Makamı
9/4'lük usül-Ağır Aksak
9- Dün Gece Yar Hanesinde
Yöre:Erzurum	T.H.M.Rep.Sıra No:1944
Tatyan Kerem Ayağı-Hüzzam Makamı
4/4'lük Usül-Sofyan
10- Bir Yiğit Gurbete Düşse
Yöre:Erzincan	T.H.M.Rep.Sıra No:2067
Düz Kerem Ayağı-Karcıgar Makamı
4/4'lük Usül-Sofyan

Bu örnekleri çoğaltmamız mümkündür.

Türk Halk Müziğinde, Ayağı bulunmayan ezgilerimizde çoğunluktadır. Bunların,Türk Sanat Musikisindeki makamsal olarak karşılıkları vardır. Birkaç örnek verecek olursak;

1- Ben Kendimi Gülün Dibinde Buldum
Yöre.Kütahya	T.H.M. Rep.Sıra No:1492
Hicazkar Makamı
2- Ah Bir Ataş Ver Cigaramı Yakayım
Yöre: İzmir	T.H.M.Rep.Sıra No: 63
Nihavent Makamı
3- Afyon'un Ortasında Galesi
Yöre:Afyon	T.H.M.Rep.Sıra No:570
Hicazkâr Makamı
4- Evlerinin Önü Mersin
Yöre: Isparta	T.H.M. Rep.Sıra No:1024
Nihavent Makamı
5- Yağcılar Zeybeği	T.H.M. Rep.Sıra No:71

Yöre: İzmir Hicazkâr Makamı

6- Estireyim mi, estireyim mi T.H.M. Rep.Sıra No:1026
Yöre: Bolu Nişabur Makamı.

7- Genç Osman Dediğin Bir Küçük Uşak T.H.M. Rep. Sıra No: 451
Yöre: Aydın Nişabur Makamı.

T.H.M.'de "Yahyalı Kerem" olarak bilinen "si" arızalı sesi sib²'dir ve donanımda belirtilir. Bu husus bazı ezgilerde değişkenlik göstermektedir. Örnek;

1- Su İçemem Testiden (Yöre: Diyarbakır) T.H.M. Rep.Sıra No:165

Ezginin Ses Dizisi=Lâ-sib³-Do-Re-Mi-Fa#-Sol-Lâ-Sib- sesleridir.

Bu ezgide si arızalı sesi, donanımda Sib³ olarak 3 koma pest olarak belirtilmiştir.

2- Yüzünü Sevdiğim Seyrana Çıkmış Yöre.Erzurum T.H.M. Rep.Sıra No:162

Ezginin Ses Dizisi: Lâ-Sib³-Do-Re sesleridir. Donanımda Sib³ sesi gösterilmiştir.

T.H.M.'de Sol üzeri Müstezat olarak bilinen dizinin arızalı sesi Fa#'dır. Bazı ezgilerde donanımda "sib¹" gösterilmiştir. Örnek;

1- Çekemedim Akça Kızın Göçünü Yöre: Şerik-Karıncalı Köyü T.H.M. Rep.Sıra No:961

Ses Dizisi: Sol-Lâ-Sib¹-Do-Re-Mi-Fa#-Sol-Lâ sesleridir.

Ezginin dizisi, Rast Makamı dizisini göstermektedir.

T.H.M.'de, Garip Dizisi'nin donanımda Sib-Do# sesleri vardır. Ama, bazı ezgilerde bu değişkenlik göstermektedir.Örnek;

1- Sevda Olmasaydı Yöre.Kırşehir T.H.M. Rep.Sıra No:1749

Ezginin dizisi=Lâ-Sib⁴-Do#-Re-Mi-Fa sesleridir. Donanımda Sib⁴ arızası belirtilmiştir. Ölçü içerisinde Do#² ses gösterilmiştir.

2- Şu Kabak Çiçeği Ne Açar Ne Kokar Yöre:Selânik-Tekirdağ T.H.M. Rep.Sıra No:2961

Ezginin Ses Dizisi=Lâ-Sib¹-Do#³-Re-Mi sesleridir. Lâ kararlı bu ezginin donanımda Sib¹ ve Do#³, ölçü içerisinde Sib² ve Sib perdeleri vardır.

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bu ezgilerin donanımlarındaki çok küçük değişiklikler, yörelere göre aynı dizilerde bile farklılıkların olduğunun bir göstergesidir. Derleme yapıldığı zaman, kaynak kişinin sadece sesi ile icrası, dizinin önem arz eden seslerinde koma farklılıklarının olabileceğini belgelemektedir. Bu, önemli ayrıntılar Türk Sanat Müziğindeki diziler ile Halk Müziği dizileri arasında benzerlik ve farklılıkların birer göstergesidir. Teori olarak farklılık arz etse bile, uygulama ve icrada çok aşırı bir farklılığın olmadığı algılanabilmektedir.

Türk Sanat Müziğinde usüller ikiye ayrılmıştır.

1- Basit Usüller; iki zamanlı Nim Sofyan usülü ile, üç zamanlı Semâi usülüdür.

2- Mürekkep (Birleşik) Usüller Basit usüllerin birleşiminden meydana gelmiş olup, 4 zamanlı Sofyan usülünden başlayıp, gittikçe artan usüllerdir.

Küçük ve büyük oluşlarına göre de usüller ikiye ayrılırlar:

1- Küçük Usüller: 2 zamanlıdan 15 zamanlıya kadar olan usüllerdir.

2- Büyük Usüller: 16 zamanlıdan başlayıp gittikçe artan usüllerdir.⁹

Türk Halk Müziğinde Usüller; 3'e ayrılmıştır.

1- Ana Usüller: 2-3-4 zamanlı usüller ve bunların her birim vuruşlarının üçe ayrılmasıyla oluşan 6/8, 9/8 ve 12/8'lik üçerli şekilleri.

2- Birleşik Usüller: En az iki ana usülün birleşmesinden oluşan ve 5 zamanlıdan 9 zamanlıya kadar olan usüllerdir.

3- Karma Usüller: İki birleşik veya bir birleşik ve bir ana usülün birleşmesinden oluşan, 10 zamanlıdan itibaren gittikçe artan usüllerdir.¹⁰

Ana usüllerin kapsamında olan 4 zamanın ikiye bölünmesi ile yine 2 zamanlı bir usül meydana gelecektir. 1 zamanlı usül olamayacağına göre, ana usüller 2'ye bölünemeyen usüllerdir ve biraraya gelerek birleşikleri meydana getirirler. Bu yaklaşımla hareket edilirse, 2 ve 3 zamanlı usüller ana usüllerdir ve iki tane 2 zamanlı ana usülün birleşmesinden 4 zamanlı bir usül, 2 ve 3 zamanlı usüllerin birleşmesinden de 5 zamanlı bir usül meydana gelir. Ve bu düşünceyle ana usülleri 2 ve 3 zamanlı, birleşik usülleri de 4 zamanlıdan başlayan usüllerdir diye tanımlayabiliriz. Olumsuz diye düşünecek olursak, en az iki ana usülün birleşmesinden bir birleşik oluşturamayabiliriz. 2 tane 2 zamanlı usülün birleşmesinden 4 zamanlı ana usül oluşacaktır, o zaman yaptığımız tanım geçersiz olur.

Bu yaklaşımla, gerek Türk Sanat Müziğinde gerek Türk Halk Müziğinde usül tasniflerinde değişen hiçbir şeyin olmadığını görebiliriz. Farklılık sadece isimlendirmede ve tasnif edilmededir. Meselâ; Türk Halk müziğinde 5 zamanlı Birleşik Usülün iki düzüm şekli vardır:

a- 3+2

b- 2+3

Türk Sanat Müziğinde 5 zamanlı usül; Bir Nim Sofyan ve bir Semâî'nin eklenmesinden meydana gelmiştir. 5 zamanlı usülün adı Türk Aksağı'dır. Düzümleri:

a- 2+3

b- 3+2'dir.

Türk Halk Müziğinde 7 zamanlı usül birleşik usüldür ve 3 tane düzümü vardır:

a- 3+2+2

b- 2+3+2

c- 2+2+3

Türk San'at Müziğinde 7 zamanlı usüller 2 tanedir düzümleri:

1- Devr-i Hindî= Bir Semâî ile bir Sofyan'dan oluşur. Düzümü 3+4'dür. Bunu (3+2+2) olarak gösterebiliriz.

2- Devr-i Turan= Bir Sofyan ile bir Semâî'den oluşur. Düzümü= 4+3'dür. Bunu (2+2+3) şeklinde ifade edebiliriz.

Türk Halk müziğinde 9 zamanlı usüller Birleşik Usüllerdir. Düzümleri:

a- 3+2+2+2

⁹ İsmail Hakkı Özkan, "Türk Musikisi Nazariyatı ve Usülleri", İstanbul 1990, s.563.

¹⁰ Muzaffer Sarısözen, "Türk Halk Musikisi Usülleri", Ankara 1962, s.8-54-96.

- b- 2+3+2+2
- c- 2+2+3+2
- d- 2+2+2+3
- e- 3+3+3'dür

Türk Sanat Müziğinde 9 zamanlı Usüller: Aksak, Ağır Aksak, Çifte Sofyan, Evfer, Raks Aksağı, Oynak ve Mürekkep Semâî'dir.

- a- Aksak: Bir Sofyan ve bir Türk Aksağından meydana gelmiştir 9/8'lidir. Düzümü: 4+5'dir. Bunu 2+2+2+3 olarak ifade edebiliriz.
- b- Ağır Aksak: Aksak usülünün ikinci mertebesidir ve 9/4'lüktür.
- c- Evfer Usülü: Bir Sofyan ve ikinci şekil bir Türk Aksağından oluşur. Düzümü 4+5'dir. Bunu 2+2+2+3 şeklinde gösterebiliriz. Aksak usülünden farkı son iki darb'in yer değiştirmesidir. Yani 5.darb zayıf, 6.darb yarı kuvvetlidir.
- d- Raks Aksağı Usülü: Bir Türk Aksağı ve bir Sofyandan meydana gelmiştir. Düzümü: 5+4'dür. Bunu (2+3+2+2) şeklinde gösterebiliriz.
- e- Oynak Usülü: Bir Semâî ile bir Yürük Semâî'den oluşur. Düzümü:3+6'dır. Bunu (3+2+2+2) şeklinde gösterebiliriz.
- f- Mürekkep Semâî Usülü: 3 tane Semâî'den meydana gelmiştir. Düzümü:3+3+3'dür.

Bu örnekleri daha da çoğaltabiliriz.

Özetle açıklamaya çalıştığım, Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziğinde usüller, gerek tasnif gerek yapı ve düzüm açısından büyük oranda benzerlikler göstermektedirler. Türk Sanat Müziğinde, usüllerin her birinin bir ismi vardır ve o isim, usülün kaç zamanlı olduğunu, mertebesini, düzümünü belirtmektedir. Türk Halk Müziğinde ise usül, rakkamları ile söylenmektedir.

- Gerek Türk Halk Müziği, gerek Türk San'at Müziği bir ve aynı milletin aynı köklerden beslenen, aynı gövdeye bağlanan dallarında oluşan ortak kültürün meyveleridir. Tatbikat ile nazariyat arasındaki fark, T.H.M. ve T.S.M.'nin yollarının ayrılmasına, aynı sistem içinde olan bu iki türün farklı yazım ve esaslarla müstakil ele alınmasına ve kullanılmasına neden olmuştur.

Açıklamaya çalıştığım özelliklerinden dolayı, Türk Halk Müziği ve Türk San'at Müziği birbirlerini tamamlayıcı bir bütün olarak değerlendirilmelidir.

Türk Halk Müziği'nde bazı ezgilerin ses dizilerini kapsayan "Ayak" yoktur. Ama bu ezgilerin ses dizilerinin Türk San'at Müziğinde "Makam" olarak karşılıkları vardır.

- T.H.M'deki ezgilerin makamsal yapılarını, T.S.M.'deki Tam 4'lü ve Tam 5'lilerle açıklamak ve karşılığı olarak gelen "Makam" ile hüviyetini tespit etmek mümkündür.
- Türk San'at Musıkîsi Teorisi ve Solfejî derslerinde işlenen "Makamlar ve Usüllerle ilgili olarak, örnek Türk Halk Müziği ezgileri rahatlıkla seçilebilir ve işenebilir.
- Türk Halk Müziği teorik bilgilerle donanımlı değildir.

Türk Halk Müziği'nin de teorik bilgilerle donatılmış olarak, San'at Müziği haline getirilmesi ve birlikte sunulan metod kitaplarıyla gerek nazari, gerek solfej bilgileriyle uygulamalı olarak öğrenciye en kısa zamanda öğretici olmaları amaçlanmalıdır.

- Türk San'at Müziği ve Türk Halk Müziği eserlerinin icraları tavır ve üslûp bakımlarından farklılıklar göstermektedir. T.H.M.'nin yöresellik özelliğinden dolayı, her yörenin otantik bir tavrı vardır. T.S.M.'de bestekârın yorumu vardır.
- Türk Müziği Teorisi ve Solfeji olarak hazırlanacak olan metod kitaplar, T.S.M. ve T.H.M. uzman hocaların disiplinler arası çalışmalarıyla, T.S.M. Nazariyatı ve Solfeji'nin yanı sıra T.H.M. bilgileri de içermelidir. İkisi de Türk halkının duygu ve düşüncelerinin ifadesidir. Türk Müziğini öğrenmek isteyen öğrenciler, sadece T.S.M. veya sadece T.H.M. olarak değil, bu iki ulusal müziğimizi de bir bütün olarak görmelidirler.
- T.H.M.'deki ezgilerin ses dizileri, T.S.M.'deki Makam'lar ile tespit edilmeli, yöresel tavırları içeren motifler temrinler halinde yazılarak öğrenciyi o otantik tavıra hazırlamalı ve aynı zamanda makamsal bilgi de pekiştirilmelidir.
- Saz ve ses uygulamalarıyla, öğretilecek olan T.H.M. ve T.S.M. ezgilerinin notalarında terminolojik sembol eksiklikleri mevcuttur. Ezgilerin çoğunda metronom yazılmamıştır. Sazlar için, mızraplı ise; motifin icrasında mızrap vuruş şekilleri, yaylı ise,; yayı çekiş şekilleri veya ses için nüans işaretleri (Crescendo, De Crescendo, Piano, Forte ... vb.) belirtilmemiştir. Koro ve toplu uygulamalarda bunların eksikliği hissedilmektedir. İstem dışı olarak, çoğu zaman doğru olarak yapılmaktadır. Ama bunların teorik olarak açıklanması, saptanması ve terminolojik semboller olarak belirtilmesi yolunda yapılacak çalışmalarda, Türk Müziğinde daha iyi ve evrensele yakın bir boyutta eğitim ve öğretim sağlanmış olacaktır.

KAYNAKLAR

KUTLUĞ, Yakup Fikret, “*Türk Musikisinde Makamlar*”, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul Aralık 2000.

ÖZBEK, Mehmet, “*Halk Müziğinde Ayak*” III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Ankara 1987.

ÖZKAN, İsmail Hakkı , “*Türk Musikisi Nazariyatı ve Usülleri*”, İstanbul 1990.

SARISÖZEN, Muzaffer, “*Türk Halk Musikisi Usülleri*”, Ankara 1962.

SAYAN, Erol, “*Müziğimize Dair*”, Ankara 2003.

TURA, Yalçın, “*Halk Musikisinde Makam*”, III.Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Ankara 1987.

TÜFEKÇİ, Nida, Türk Halk Müziği Bilgileri ders notları, İ.T.Ü. T.M.D.K. 1988.